

především pracující mládež měst i venkova, mládež dělnická, rolnická, studenti atd. I tento jednotný svaz mládeže bude organizací samostatnou, s demokratickou vnitřní samosprávou a bude se těšit podpoře všech stran Národního bloku.

9. Strany Národního bloku jsou si konečně za jedno v tom, že tělovýchovné a sportovní hnutí nutno rovněž znovubudovat jako hnutí národní, nestranické a jednotné. Základem jednotné národní tělovýchovné a sportovní organizace bude Sokol, kde mají místo všichni věrní čeští lidé bez ohledu na politicko-stranickou příslušnost.

10. Národní blok bude svoji politiku ve všech oblastech veřejného života prováděti v srdečné dohodě a spolupráci se stranou lidovou a se všemi jinými složkami Národní fronty, které by v osvobozené vlasti mohly vzniknouti. Národní blok považuje za svoje poslání býti vedoucí a hnací silou při soustřeďování všech zdravých složek národa s cílem znovuvýstavby osvobozené republiky jakožto republiky vskutku demokratické a lidové.

SÚA Praha. Pražské povstání, inv. j. 55. Orig.

[209]

1945, duben. Košice. — *Návrh československých národních socialistů na koordinaci politické činnosti v osvobozených oblastech českých zemí.*¹

Aby v osvobozených oblastech českých zemí mohlo dojíti v době co nejkratší ke konsolidaci vnitropolitických poměrů,

aby se český lid mohl co nejrychleji a nejplněji zapojit po čas války do válečného úsilí našich spojenců a aby po skončení války mohl co nejučinněji započítati s rekonstrukcí státu,

aby byl vládní program rychle zpopularizován a aby pro něj byly získány i vrstvy, které dosud nejsou ve vládě zastoupeny nebo které se jí nepovažují býti zastoupeny,

je třeba, aby strany bloku a strana lidová dospěly k dohodě o politické akci v osvobozených oblastech českých zemí.

¹ Tento návrh čs. národních socialistů byl spolu s návrhem KSČ (viz dokument č. 208) podkladem pro schůze představitelů tří socialistických stran ve dnech 13. a 21. dubna 1945 (viz dokument č. 214), na kterých se projednávala otázka spolupráce těchto stran. Návrh čs. národních socialistů byl na těchto poradách odmítnut.

Z dalšího dokumentu, který uveřejňujeme v poznámce, se zdá, že pak čs. národní socialisté vypracovali ještě návrh nový, který se snažil přiblížit návrhu KSČ. Lze tak soudit proto, že struktura tohoto dalšího návrhu čs. národních socialistů, který je datován dubnem, odpovídá v podstatě struktuře návrhu KSČ a reaguje na jeho některé body. O tom, zda tento druhý návrh byl předložen k projednávání či zda zůstal jen v aktovkách národně socialistických předáků, bohužel dosud nevíme. Přesto je však jeho obsah zajímavý, neboť je dalším svědectvím toho, jak čs. národní socialisté i po moskevských jednáních a po schválení Košického vládního programu stále ještě tvrdošijně lpěli na některých svých neudržitelných stanoviscích, byť se proti nim stavěly jak dosavadní zkušenosti z osvobozeného území, tak i skutečné zájmy národní a demokratické revoluce. Více nežli o ně ovšem národní socialisté vždy dbali o prosazování svých úzce stranických zájmů. Jen tím si lze totiž vysvětlit, že si přes jasně odmítavé stanovisko SNR stále vynucovali právo zakládat své stranické organizace i na Slovensku a naopak, že se i v tomto přepracovaném návrhu vyhýbali jakékoliv zmínce o jednotě mládeže, kterou proklamovala KSČ. Text tohoto druhého návrhu čs. národních socialistů byl následující:

„Odst. 1.

Tři socialistické strany (komunistická, sociálně-demokratická a čs. socialistů) utvoří spolu Socialistický blok, v němž politická i organizační samostatnost každé z nich zůstane plně zachována.

Účel bloku bude spolupráce a společný postup v uskutečnění socialistických cílů, na nichž se strany Bloku sjednotí. Akční základnou k tomu bude vládní program, jednomyslně schválený na poradách v Moskvě a jednomyslně přijatý vládou dne 5. dubna 1945 v Košicích.

Odst. 2.

Strana čs. socialistů je strana československá, ne pouze česká, a až obnoví svoji organizaci, rozvrácenou nacistickými vězňáky, mučitelé a katy, vrátí se k organizaci svého členstva také na Slovensku, kde o to ze svých někdejších řad už byla požádána.

I.

Taková dohoda stran bloku a strany lidové měla by obsahovati tyto body:

1. Základní linie pro organizační a agitační práci jednotlivých stran je dána programem vlády.

2. Političtí důvěrníci jednotlivých stran nebudou si vzájemně konkurovati a soustředí se na:

a) vybudování, resp. rekonstrukci aparátu strany,

b) získávání příslušníků jiných stran než těch, které jsou dnes ve vládě zastoupeny. Budou si při tom vědomi, že příslušníci těchto ostatních stran a směrů mají býti především získání pro konstruktivní program vlády a pak teprve pro tu nebo onu politickou stranu ve vládě zastoupenou.

3. Aby byla jednota národní fronty vyjádřena také navenek, budou vedle schůzí a podniků ryze stranických pořádaný také manifestace společné, kterých se zúčastní mluvčí několika, případně všech složek národní fronty.

4. Každá ze čtyř stran bude disponovat především těmi propagačními zdroji, které před Mnichovem náležely do sféry jejího politického vlivu. V místech, kde jsou takové zdroje nedostatečné — například kde je nedostatek tiskáren a papíru a kde má tiskárna nebo časopis jen ta či ona strana — dohodnou se všechny složky národní fronty o spravedlivé rozdělení propagačních zdrojů, které jsou v místě k dispozici. Rovněž se shodnou o rozdělení tiskáren,

Odst. 3.

Místní organizace tří socialistických stran obešlou rovnoměrným, nikoli poměrným zastoupením místní koordinační výbory Socialistického bloku, okresní, krajské, zemské organizace (výkonné výbory), obešlou podle stejného principu okresní, krajské, zemské koordinační výbory a ústředí všech tří stran obešlou koordinační výbor ústřední.

V předsedání koordinačních výborů se střídají delegáti svými stranami k tomu pověřeni.

Jednomyslné dohody v koordinačních výborech budou pro organizace Bloku závazné, leč by si delegáti jednotlivých organizací vyhradili schválení svých organizací.

Odst. 4.

Socialistické strany se shodují, že v osvobozené republice mají býti odborové, družstevní a tělovýchovné organizace budovány hned od začátku jako organizace národní a jednotné, na politických stranách nezávislé.

Příslušnost k takovým organizacím bude dobrovolná, jejich vedení bude volené. Tyto odborové, družstevní a tělovýchovné organizace na straně jedné a politické strany na straně druhé budou na sobě navzájem a na státní moci nezávislé a pokus o tříštění odborových a tělovýchovných organizací nebo o jakékoliv uplatňování stranicko-politického vlivu v nich bude trestně stíhatelný. Odborovým organizacím bude zejména také zaručena svobodná kritika státní moci.

Odst. 5.

Jednotné organizace odborové, sdružující na principu dobrovolnosti všechny námezdně pracující kategorie (dělníky, zřízence, úředníky, techniky, inženýry atd.) ať jsou v zaměstnání soukromém nebo veřejném, budou sdružovány v samostatné odborové svazy podle jednotlivých průmyslových, resp. pracovních odvětví. Veškeré odborové hnutí bude řízeno jednotnou Všeodborovou ústřednou.

Odst. 6.

Bude vytvořena jednotná zájmová organizace rolnictva, sdružující na principu dobrovolnosti všechny rolníky, zejména malé a střední. I tento jednotný svaz rolníků bude organizace nestranická a samostatná a její vedoucí orgány budou členstvem voleny.

Odst. 7.

Družstevní hnutí všeho druhu (spotřebitelské, výrobní, zemědělské, finanční atd.) bude zbaveno živlů dovedených tam nacisty a zrádci, a členstvu bude umožněno, aby si zvolilo vedení nové. Družstevní hnutí bude pak budováno nestranicky, jednotně a samostatně, stejně jako organizace odborové.

Odst. 8.

Tělovýchovné hnutí bude sjednoceno v Československé obci sokolské, jejíž ideová základna činí je přístupným všem věrným Čechům a Slovákům bez ohledu na politicko-stranickou příslušnost.

Odst. 9.

Socialistický blok bude se považovati za jádro společné politické Národní fronty a bude se proto snažit a slušnou dohodu, součinnost a spolužití s jinými stranami politické Národní fronty, které by v osvobozené vlasti vznikly. Ježto pak považuje zjednodušení ve stranickém rozvrstvení národa za přední příkaz úspěšnější budoucnosti národa, bude hledat prostředky a normy k tomu směřující, které by byly slučitelné s občanskými svobodami a které by se bezpečně opíraly o souhlas širokých vrstev lidových.“ (SÚA Praha, Pražské povstání, inv. j. 55.)

sekretariátů a jiných propagačních zdrojů, které náležely do politické sféry stran, v dnešní vládě nezastoupených.

5. Směrnice o spolupráci a rovnosti tří socialistických stran a strany lidové projeví se také v praxi ministerstva informací, pokud jde o užití rozhlasu a jiných prostředků pro politickou agitaci.

II.

Abyste bylo možno co nejrychleji rozvinouti shora uvedenou akci v osvobozených oblastech českých zemí, je dále třeba:

1. Požádati sovětské vojenské úřady o povolení k vstupu politických důvěrníků do jednotlivých osvobozených míst a o povolení k rozvinutí politické aktivity, vydávání tiskopisů, pořádání schůzí atd.

K dosažení tohoto účelu lze voliti dvě cesty:

a) Požádati, aby se do osvobozených oblastí mohl odebrat vládní delegát nebo delegace se štábem spolehlivých administrativních orgánů a politických důvěrníků čtyř vládních stran.

b) Kdyby to nebylo možné, žádati, aby byl alespoň povolen vstup určitému počtu důvěrníků a aby těm důvěrníkům, které jednotlivé politické strany naleznou už v osvobozených oblastech, byla umožněna politická práce.

Při tom je samozřejmé, že do osvobozených oblastí, pokud se nalézají v bezprostřední blízkosti fronty, lze vyslati lidi jen zcela spolehlivé, za něž se může vláda sovětským úřadům zaručit.

2. Vytvořiti už zde koordinační výbor pro přípravu politické akce v českých zemích, resp. v jejích osvobozených oblastech. Tento výbor bude složen ze zástupců tří socialistických stran a strany lidové a jeho úkolem bude:

a) Provésti soupis a přípravu důvěrníků, pro něž bude třeba vyžádati povolení ke vstupu do operačního pásma, cestovního povolení atd.

b) Postarati se o potřebný počet vozů, řidičů, zásobu benzínu atd.

c) Vykonati s pomocí vlády, případně našich či sovětských vojenských úřadů všechny technické přípravy k zahájení akce.

Skupina československých národních socialistů

AÚD KSČ Praha, Fond 38, inv. j. 13. Strojopis.

[210]

1945, 8. duben. Košice. — *Projev Kl. Gottwalda o poměru sil mezi dělnickou třídou a buržoazií v osvobozené vlasti a o strategických a taktických otázkách politiky KSČ v období národní a demokratické revoluce, přednesený na konferenci funkcionářů Komunistické strany Slovenska.*¹

Úvodem soudruh Gottwald vzpomněl poslední slovenské konference z roku 1938, a to proto, aby zdůraznil změnu, která se od té doby stala. Některé základní otázky se týkají toho, v čem tato změna spočívá. Soudruh Gottwald řekl, že bude mluvit o hlavních taktických a strategických směrnících a o našich nejbližších perspektivách.

¹ Konference KSS, která se konala v neděli 8. dubna 1945, byla svolána z podnětu Kl. Gottwalda. Zúčastnili se jí funkcionáři KSS z osvobozeného území Slovenska a čeští komunisté, přítomní v Košicích, aby projednali otázky mobilizace všech lidských a materiálních sil v zájmu urychleného osvobození zbývajících částí čs. území. V soudobém stranickém tisku není o konferenci jediné zmínky. Až teprve práce B. Laštovičky „V Londýně za války“ (str. 557—572) poskytuje obraz o průběhu konference, hlavních referátech, diskusních příspěvcích i o celém ovzduší, které na konferenci panovalo. Péčí B. Laštovičky zachoval se i zápis z konference, jím osobně pořízený. Zápis je uložen v archivu ÚD KSČ v Praze (ve fondu čís. 68 a ve sbírce 57 a. j. IV/1 a — 1945/19).